

● *Lukt het Jeruzalem te delen, dan zal deze staat een voorbeeld zijn voor de oplossing van conflicten, overal ter wereld.*

Weerzien in Heilige Stad

Onderweg vertelt een christen-Palestijnse gids met vuur over de bijbelse betekenis van een bepaalde plaats. Zo worden Bethlehem, Hebron, Jericho, Gaza, Tiberias en Nazaret bezocht. Start is in Jeruzalem. De werkgroep PAlestijnen-ISraël (PAIS) van de Raad van Kerken en het hervormd en gereformeerd Werelddiakonaat steunen het opzetten van de Palestijnse reisorganisatie Alternative Tourism Group. ATG wil bevorderen dat heilige-Land-lopers niet alleen Israël verkennen maar ook de mensen ontmoeten die er wonen. Joden en Palestijnen.

De oude stad en de Olijfberg staan onder meer de eerste dag op het programma van deze tocht. De groep van veertien is de eerste uit Nederland die een ATG-reis maakt. Ik wandel naar de Anglicaanse kerk St. George's voor een ontmoeting met dr. Naim Ateek, kanunnik van St. George's en Palestijn. Ateek en ik kennen elkaar sinds de tijd dat ik dominee was van de Schotse kerk in Tiberias. De kanunnik werd in ons land bekend door zijn boek *Recht en gerechtigheid. Een Palestijnse bevrijdingstheologie*. Het werd in 1989 gepubliceerd en kort daarna vertaald in het Nederlands.

Het boek trok de aandacht: hier klinkt de stem van een christen-Palestijn, die vrijmoedig spreekt over wat hem en de zijnen aan leed werd berokkend, toen de staat Israël in 1948 werd gesticht. Hij doet dat zonder verbittering. Dr. Ateek was al in 1989 bereid het bestaansrecht van Israël te erkennen. Bovendien gaf hij toen al ruiterslijk toe: "Wij Palestijnen weigerden het feit van de afschuwelijke tragedie, de moord op zes miljoen joden, te aanvaarden, laat staan echt tot ons te laten doordringen. Ook hebben we geweigerd het unieke van dit lijden te erkennen"

Indertijd schreef je: "Ik ben een christen, een Palestijn, een

Arabier en een Israëli." In die volgorde: is dat zo gebeven? Intussen heb ik Palestijnen ontmoet die helaas hun nationaliteit voorstellen.

"Dat laatste is me bekend, maar voor mij blijft het christen-zijn belangrijker dan de nationaliteit. Mijn geloof kleurt al het andere."

Veel christenen in het Westen (ook ik) geloven, dat de kerk niet in de plaats van het joodse volk is gekomen maar dat Israël het uitverkoren volk is en blijft. Men beroept zich daarbij vooral op uitspraken van de apostel Paulus, bijvoorbeeld: "... naar de (uit)verkiezing zijn zij (het volk Israël) geliefden. ..." (Romeinen 11:28). Heb je moeite met die opvatting?

"Nee, al staat er óók in de bijbel dat er bij God geen aanzien des persoons is. Vooral: uitverkoren zijn betekent niet dat je maar kunt doen en laten wat je wilt en kwesties van recht en gerechtigheid aan de kant mag schuiven. Zodra opvattingen over Israëls verkiezing het zicht vertroebelen op het onrecht dat er geschiedt, teken ik protest aan."

Dan lees ik mijn gastheer langzaam een uitspraak voor, onlangs gedaan door de Israëli-sche journalist en historicus Tom Segev: "Israël is ten dele verantwoordelijk voor de Palestijnse tragedie, maar de Arabieren zien

de holocaust niet, en dan kun je geen vrede sluiten met Israël. Ze zien de holocaust als een zionistische mythe, deels doordat Israël de holocaust misbruikte voor politieke doeleinden." Mijn gastheer weegt ieder onderdeel van de uitspraak, denkt er nog eens rustig over na en zegt dan met een glimlach: "Ja, Segev heeft gelijk; er is dus nog veel werk aan de winkel, voor beide partijen."

Natuurlijk komen we ook te spreken over het vredesproces, op gang gekomen na de beroemde handdruk van Rabin met Arafat. Ateek verheugt zich met beving: "Het gevaar bestaat dat er een Palestijnse staat komt die volledig afhankelijk is van Israël, een symbool van zelfstandigheid maar zonder de inhoud ervan. De blanken in Zuid-Afrika probeerden de controle over de zwarten te behouden door het stichten van Bantostans. Dat is hen toen niet gelukt. Israël evenwel staat veel sterker ten opzichte van de Palestijnen. Het gevaar bestaat dat Israël iets dergelijks wel lukt."

"Maar Israël heeft behoefte aan veiligheid", zo opper ik. Ateek valt me onmiddellijk bij: "Die komt hun ook toe; velen zijn verwond door de herinneringen aan het verleden en dat kan ik begrijpen. Maar als het palestijnse volk slechts een beetje gerechtigheid toevult, ontvangt Israël slechts een beetje veiligheid. Hoe meer het ons aangedane onrecht wordt hersteld, des te veiliger zullen zij zich mogen voelen. Als er voor ons geen rechtvaardige overeenkomst uit de bus komt, dan zullen zij verder leven met gevoelens van onveiligheid en angst."

Tenslotte vraag ik hem nog, hoe hij de oplossing voor Jeruzalem ziet. Tot mijn verbazing legt hij me dat uit met een woord, jaren geleden al gebruikt door

Nederlandse theologen: "Jeruzalem zou een proeftuin van coëxistentie, samenleven, moeten worden." En verder: "Dan moet wel eerst de houding 'alles is van ons' verdwijnen. De vraag is: hoe kun je Jeruzalem het best gemeenschappelijk hebben. 'How to share Jerusalem'. Lukt dat, dan zal Jeruzalem een voorbeeld zijn voor de oplossing van conflicten, overal ter wereld."

De volgende dag spreek ik een andere palestijnse christen. Hij formuleert zijn positie als ingezetene van Jeruzalem puntig: "Ik ben christen uit overtuiging, palestijn door geboorte, Jordaniër door adoptie en, met een grijns op het gezicht en een grijpbeweging van de hand, Israëli door absorptie. De situatie blijft moeilijk, en tegelijk boeiend."

Johan M. Snoek

Ds. J. M. Snoek is emeritus-predikant in Rotterdam en verbleef van 1958-1969 in Tiberias, Israël.

Centraal Weekblad

*'Situatie
Jeruzalem
blijft moeilijk
en boeiend'*

19 januari 1996